

„Ved Skillevejen“.

I »Dimmalætting« nr. 42 hevur fyribilsblaðstjórin skrivað grein, ið hann nevni: »Ved Skillevejen«.

Greinin sigist at vera orsakað av, at »P. M. Dam har offentliggjort en Række grundlæggende Betragtninger om det færøske Socialdemokrati, dets Indstilling, dets Virke og Maa!«.

Tað, ið er kámt hugsað, verður vanligu borið frammi í kánum og ógreiðum orðalagi — og kann hetta sigist um nevndu grein »Dimmalættingar, Innihaldið og yvirskriftin á hesi grein tykist okkum at ríma illa saman, t. v. s.: tað er ilt í innihaldiinum at finna ta neyðurvilligu undirbygging av yvirskriftini: »Ved Skillevejen«, ið er halgað javnaðarmonnum.

Eitt er týðiligt í hesi grein, og tað er, at einstaðni inni í blaðstjóranum rembið ein kámar gruni og heilt ynski um, at vält skal vera komið í reiðrið hjá javnaðarmonnum, og at teir tessvegna eru við at fara hvor í sítt heraldshorn. At hann, tá ið hann vil vera frammi henda gruna og ynski, tekur í mist við uppljóðingini av prógvinum, vilja við bert stelda lítið við.

Tær nevndu »Betragtninger« okkara bera frammi hitt ógrundaða í, at javnaðarhugsandi Føroyingar standa skildir, nerla als ikki við nakra broyting, ið bendir at spreinging og skilnað av javnaðarflokkinum. Tær boda tvørturimóti um fylking og sáving av øllum javnaðarmonnum. So stalt er tað einki lagið í, at tað misseýdnast »Dimmalættingar stjóranum í hesum »Betragtningum« at finna stuðul og grund undir sín káma gruna. Hann viðgongur eisini hetta har hann sigur, »at P. M. Dam behandler i sine Betragtninger ikke direkte disse Spørgsmaal«.

Har blaðstjórin leggur at grein »Føroya Social-Demokratis« viðvíkjandi Grønlandspurninginum, ella har hann vísir á Jóannes Paturssons semjargarð í sama spurningi tykist okkum, at heldur ikki har eýdnast tað honum at fáa fátæfist fyrri sensasjónsgruna sínum, »at Socialdemokratiet paa Færøerne befunder sig paa den store Skillevej under ret interessante Omstændigheder«.

Vit greiddu í greinum okkara munin millum ta imperialistisku og chauvinistisku nationalkenskuna og hin sanna heimlandskærleika og hildu frammi, at meðan javnaðarmonn domar og berjast móti allari chauvinismu og imperialismu, áðanna teir og góðkenna lívsrættin hjá einum óimperialistiskum og almenniskjaligum heimlandskærleika javnbjóðis við lívsrætt fyrri lívgan og frammalan av alheims bróðurskap og samvinnu, figgarliga sum andaliga sæð. — Í hesari okkara stóðu til hvort einstakt fólk eins og til menniskjuni sum heild, roynir »Dimmalættingar« blaðstjóri til alrúðst at finna eitt tekin uppá, at hansara gruni er á beinari leið. Men eisini her fer hann eftir fummum, tí henda okkara stóða er í besta samljóði við hugsan og stóðu javnaðarmanna kring allan heim.

Sin ilgruna um, at javnaðarmenn í Føroyum »staa paa Skillevejen«, fer »Dimmalætting« at noyðast at strika. Føroya javnaðarmenn eru tvørturimóti við at fylkjast, samlast. Tað er einki at loyna, at javnaðarhugsandi Føroyingar higartil í mongum tilfellum hava haft lítið við at rívið seg leysan úr teim gomlu »partiumum«. Men so hvørt sum

ÚR SUDUROY

upplýsingin stífur frammi, menn læra at kenna sannleikan og siggja tað ómöguliga í hjá einum javnaðarmanni at stýða teir »konservativu« flokkarnar, koma at áðanna, at tað er fremjanin av teim socialistisku málinum, tað fyrst og fremst ræður um — so hvørt mennist og økist flokkurin. Henda óking og hesin vøkstur eru náttúrlig, tí flestu Føroyingar eru smámenn, arbeiðarar og fiskarar, sum innast inni góðkenna og trúa eftir at fáa framt tey mál, ið socialismen hevur til uppgávu at loysa. Og tey gomlu stríðsmálini millum sambands- og sjálfstýrismenn missa teirra »fanatiska« treiska politiska form innanfyri javnaðarflokkin. Tí innanfyri javnaðarflokkin viðgerast hesi mál einans á sakligum grundarlagi og kunnu so stalt ikki í nakran avgerandi mun skilja javnaðarmenn í »doktrinera« sambands- og sjálfstýrismenn.

Tann broyting er við at henda, at sjálfstýris- og sambandsveivir kunnu samlast sum góðir Føroyingar og javnaðarmenn í tí socialistiska flokkinum — ónervadur av tí gamla partaklandrinum.

Var tað henda broyting, »Dimmalætting« kallaði fyrri »at staa paa »Skillevejen«, hevði blaðið allan rættin í, »at Socialdemokratiet paa Færøerne befunder sig paa den store Skillevej under ret interessante Omstændigheder«.

Men Føroya javnaðarmanna millum ella millum teir og teirra starvsbróður uttanfyri er einki uppá, ið heimilar nørkum at gita og enn og minni siga fyrri vist, at klovnungur og skiljing eru í umbúna.

Den første Udskiftning paa Færøerne.

Det er Skik og Brug at hædre Mænd for dygtigt og trofast udført Arbejde. Dette er prisværdigt. Men man skal helst ikke skamrose manden. Dermed stiller man vedkommende i et ugunstigt for ikke at sige latterligt Lys.

Jeg ser, at »Dimmalætting« i sin Afskedshilsen til Dommer Filip Hansen roser ham i højstente Toner for hans Arbejde for Udskiftningssagen.

Jeg har ikke noget at sige til Hr. Filip Hansen som Dommer. Det er meget muligt, at Færingerne kun har Grund til at takke ham for hans Dommerarbejde, og i saa Fald er det baade naturligt og rimeligt, at vore Blade fremhæver dette hans egentlige Arbejde samt udtaler deres Anerkendelse af hans øvrige virkelige gode Egenskaber. Om man holdt sig indenfor den strengt saglige Anerkendelse i nævnte Afskedshilsen, vilde det aldrig falde mig og andre fredelige Borgere ind at berøre Afskedscremonien med et daddende Ord. Tvertimod. Men naar Bladet i sine Afskedsord til Hr. Dommer Hansen fremhæver hans Fortjenester vedrørende Udskiftningssagen, er jeg ikke istand til at lade være med at protestere derimod, idet jeg har de sørgeligste Erfaringer paa det modsatte. Jeg vil

dog undlade at komme nærmere ind paa Dommer Hansens Udskiftningsfortjenester, idet Dommeren jo har forladt vore Øer og saaledes ikke længere har noget at gøre med det stadig aktuelle Udskiftningsspørgsmaal. Jeg tillader mig derimod at anmode »Socialdemokraten« om Plads for et Par Ord om den første Udskiftning paa Færøerne, nemlig Udskiftningen i Famiem.

Famiem var en af de første Bygder paa Færøerne, som begærede Udskiftning, og Famiem var saa heldig eller uheldig at blive den første, der fik Udskiftning af Indengaardsmarken. Vi ansaa os ogsaa for heldige ved at faa en Færing til at forestaa Udskiftningen. Man burde nemlig kunne have Grund til at tro, at det virkelig var et Held at faa til Udskiftningsformand en med de specielle Forhold paa Færøerne vedrørende Jordspørgsmaalet kendt Mand. Men Resultatet af Udskiftningen viser sig desværre at være Undtagelsen, der bekræfter Regelen. Thi at man maa gaa ud fra, at det som en Regel maa falde lettere for en indfødt at klare de hjemlige lokale Vanskeligheder end for en fremmed, kan der vanskeligt være delte Meninger om.

I 1927 foretoges denne for det færøske Jordbrug historiske Udskiftning. Lagtinget valgte 24 Mænd, Skolelærere, Købmænd, store Bønder, til at tage Del i Udskiftningsarbejdet. Jeg kan desværre ikke paastaa, at Valget af disse Mænd var præget af Skønsomhed og særlig stor Hensyntagen til Kvalifikationerne. Man siger, at Gæringens priser Mestleren. Men hvad angaar disse Mænds saa vel som Udskiftningsformandens Arbejde i Famiem, saa kan dette Ordspørg ikke benyttes om d'Herrers som nogen Lovprisning.

At de nævnte fire og tyve blev en Mand fra Skopen og en fra Sand valgt til at foretage Boniteringsarbejdet. Indengaardsjorden har en Størrelse af 24 Marker. Men d'Herrers klarede Arbejdet i 3 1/2 Dag a 6—7 Timer!

Disse to Herrer, der mig bekendt aldrig før havde beskæftiget sig med Jordbonitering, maa enten være i Besiddelse af emineente medfødte Gaver eller have udført et mindre godt Arbejde, som ofte er Tilfælde med Hasterarbejde. Hvordan det er med Gaverne, Anlægget, ved jeg ikke, men at Boniteringsarbejdet viste sig at være alt andet end godt og tilfredsstillende er en Kendsgerning, de fleste i Famiem er klar over. At dette er Tilfælde, maa meget beklages, idet en paalidelig Bonitering er en Betingelse for en retfærdig Fordeling af Jorden.

Ideen med Udskiftning af den færøske Jord er absolut god. Vi Famieminger ventede os ogsaa meget af Udskiftningen. Vi stode fuldt og fast paa, at naar Udskiftningen blev foretaget af Landbrugsinspektøren, vilde den blive saa retfærdig, som det nu en Gang er muligt at gøre den. At det vilde blive umuligt at tilfredsstille alle, saa ingen havde noget at sige, var vi dog indforstået med. Men at Resultatet skulde blive i den Grad præget af *Uskønsomhed* for ikke at sige Partiskhed eller bevidst

Forfordeling som det er, havde vi aldrig drømt om.

Da Udskiftningen var færdig, skulde Udskiftningsformanden indkalde Ejerne for at meddele dem deres Lodder. Men forinden dette Møde havde enkelte Ejere faaet at vide, hvor deres Lodder kom til at ligge. De af disse Lodder, som ikke laa tilstrækkelig gunstigt med Hensyn til Opdyrkning og Bonitering, blev uden videre efter vedkommende Ejers Henstilling omplaceret, skønt Udskiftningen paa det Tidspunkt maatte være godkendt af Ministeriet ved det ved Ministeriet udarbejdede Udskiftningsskøt. At disse Ejere havde opnaaet en særlig Begunstigelse paa de andre Ejeres Bekostning viste sig, da det omtalte Møde fandt Sted: Møgen en Mand, som med god Grund havde ventet at faa sin Jord samlet med særlig Hensyntagen til, hvor han boede, fik sin Jord anvist i unyttigt Tro, der aldrig har baaert nogen nævneværdig Frugt, og det skønt han havde været i Besiddelse af god gammel Jord, og det var vedtaget, at denne daarlige Jord skulde fordeles nogenlunde jævnt mellem Ejerne. Enkelte fik deres Jord udlagt imellem andre Menneskers Behoveshuse, medens Jorden omkring deres egne Huse var tildelt andre Ejere. Nogle, særlig de smaa Ejere, som forinden Udskiftningen havde kunnet holde en Ko, maatte som en Følge af Udskiftningen dræbe eller skille sig af med Koen, idet vedkommende Jordlodder ikke alene var daarlige, men dertil saa afsidesliggende, at det vanskeliggjorde Dyrrkningen af Jorden. Medens som saaledes ikke kan regne med at erholde mere end Halvdelen af, hvad de før havde, er der andre, som kan glæde sig at høre det dobbelte Græsudbytte i Forhold til, hvad de tidligere fik af deres Jord.

Det er af foranstaaende indlysende, at man ikke godvillig fandt sig i Udskiftningen. Der blev anket til Overudskiftningskommissionen, hvori Dommer Filip Hansen var Formand. Kommissionens øvrige Medlemmer var en gammel Skolelærer, en Storbønde samt en Købmand. Det er ingen let Sag for fattige Jordbrugere at indanke en Udskiftning for Overudskiftningskommissionen, idet de høje Herrer forlanger et Depositum paa 1000 Kr., kontant paa Bordet, for at kunne optage Sagen.

2. Juni blev berammet som Tidspunktet for Kommissionens Indfindelse paa Aanstedet. Denne Dag, der var meget passende, blev senere af Formanden i Kommissionen ændret til den 19. August, da Græsset stod fuldvokset og skulde Syndernes Mangfoldighed ved Udskiftningen. Resultatet blev ogsaa deretter. Ankomne paa Aanstedet kunde hverken Formanden eller de menige Medlemmer i Overudskiftningskommissionen danne sig et sagligt Skøn over Udskiftningen i Forhold til, hvad der havde været forinden, den havde fundet Sted. Hertil kan føjes, at *Expres* synes at være Valgsproget for de høje Herrer, naar de med megen Moje og Besvær engang imellem velsigner de

smaa Bygder med deres Nærverelse.

»Den maa lude, som mindre formaar« — saadan blev det ogsaa i Udskiftningen i Famiem.

Jeg har kun ridset Hovedtrækkene i denne Sag. Det kan være, at jeg engang ved Lejlighed kommer tilbage til den i nærværende Blad.

Famieminger.

Okkum er kunnugt, at menn i Fámjin eru illa noyddir við útskiftingin. Men tað var altíð væntandi, at kurlar fóru at koma á. Tað má tí sigast at vera meir enn tvørligt fyrri teir tjakandi partarnar, at yvirútskiftningsskomiðinn ikki hevur sýnt tað idni, ið krevst fyrri at javna teir oftani óundankomandi missjavnar. Men vit ynskja tó at siga her, at tað ikki kann noktast, at dómarí Filip Hansen gjørdi eitt stórt »kannfórmessigt« arbeiði fyrri útskiftingarmálið. At hann ikki var líka heppin í tí reit praktíska sýni, at tað vanligu eru óráð at seta kannfórmenn til at skyna í praktískum málum.

Tíðindi.

Tvøroyri.

M.s. »Th. Stauning«

var sunnudagin 11. í h. inni á Tvøroyri eftir fsi og skipaði upp tómar kassar at keypa fisk uppí.

Tað sigst,

at útlendskir fiskibátar hava ilt við at fáa ís í Englandi. Væntandi vilja »Eshjergarnir« keypa ís teirra í Ísvirknum.

Tað frættist,

at Lopprastaðan selir at kalla einki tvøst tess vegna, at lógtíngið hevur sett prísirn ov høgan. Allar lónir eru leikkaðar við støðina, samstundis sum hvalatvøst viðverður gjørt so dýrt, at tað er ókeypandi. Hetta tykist mongum fátækum manni lagið.

Ur útheiminum.

Marconi ger nýggja uppfinning. Nýggjar krystalklárar móttakari uttan minsta óljóf frá loftini ella øðrum støðum.

Hin viðgini uppfinnarin Marconi hevur uppfundnið ein nýggjan móttakara uttan minsta óljóf.

Radio er eitt hitt hentasta uppfinnisi í nútíðini. Men ein vansa hevur tað haft, at júst sum ein kann sita og gleða seg við tónleik ella annað í radio, kann hitt hervilgasta óljóðið koma og spilla tað heila.

Um tað er satt, sum tíðindini siga, hevur Marconi bót um henda vansa umframt at gera tað møgult at halda burturi allar útvarpingarstöðir uttan hana, ið ein vil koma í samband við.

Úr Eysturriki

frættist, at diktatorurin Dolfus leggur ráð saman við nazimenninar um at koma í stýrið við honum. So stalt kvíða menn fyrri, at Hitler brátt verður við yvirutan eisini í Eysturriki. Hvát sigur so Musolino? Hann vil eisini hava bíta burtur av Eysturriki ella í minsta lagi vinna stóran fyrminurin har.

Ansvarshavar blaðstýri fyrri Suduroyar-stiðna: P. M. DAM